

שו"ת תולדות חייו של מרן זקנו הרב"ז

תולדות חייו של מרן זקנו הגאון רבי בצלאל זאב שפרן זצ"ל

סבינו, הגאון רבי בצלאל זאב שפרן, נולד בשנת תרכ"ז בעיירה 'פומראן' שבגליציה, נפטר בי"ד בכסליו תר"צ בבאקוי שברומניה, ונקבר בבית החיים הישן שבבאקוי עד ביאת גואל ומקיץ בב"א.
בשנות ילדותו למד בבית מדרשו של אביו, הגאון רבי חנוך העניך שפרן זצ"ל, חוטר מנוע גאונים וצדיקי עולם, ובקלוזי שבעיירה, כמתואר להלן.

כבר משחר ילדותו התבלט בכישרונותיו הברוכים, בכוח זכרונו הגדול, ובהתמדתו העצומה. רוב ככל שעות היממה ישב בבית המדרש ולמד ביגיעה עצומה, כשאמו הצדקנית [מרת אלמלך רבקה] מביאה לו את מאכלו לבית המדרש.
מנעורו ועד גיל עשרים וחמש, ישן רק שלוש שעות ביממה, וכל שעות היום היו קודש ללימוד התורה בהתמדה, כשאינו שת ליבו כלל למתרחש מחוץ לכותלי בית המדרש, כך ישב סגור ומסוגר באוהל של תורה, והנהגה בה בחרוהו.
בגליציה לא היו ישיבות – במובן המקובל כיום – אלא האנשים למדו בקלוזי בהתמדה רבה מבוקר ועד ליל. הרב"ז, כילד, היה ממשיך ללימוד עד לפנות בוקר גם כששאר הלומדים כבר פנו לבתיהם, ואימו שחששה לשלומו היתה הולכת לעזרת נשים להשגיח עליו בלא שידע, ויושבת שם עד מרם שעלה השחר, ואז, כמה דקות קודם שהיו באים היהודים להתפלל ותיקן, היתה חומקת הביתה כדי שלא יראו אותה. לילות על גבי לילות היא שמרה עליו מעזרת הנשים והוא אפילו לא הרגיש בכך, מרוב שהיה שקוע בלימוד.

פעם, בשעת לילה מאוחרת, בחיותו לכד בבית המדרש, וכשאמו באותו לילה נעדרת מעזרת הנשים, ניגש להוריד ספר מהמדף העליון. הספר היה כרוך בכריכת מתכת, וכשהושיט את ידו אל הספר, נפל הספר על מצחו ופצע אותו.
אבל רבינו, בחיותו שקוע בתלמודו, לא שם לב כלל למה שאירע, וחמשיך בתלמודו עוד זמן רב. כך ישב בבית המדרש ולמד ביגיעה, כשבכל אותו הזמן, הרם שותת ממצחו מבלי שירגיש.
מחמת השעה המאוחרת, לא היה איש בבית המדרש לעורר את תשומת לבו לפצע שנפער במצחו. זכר לאותה פציעה, נשארה צלקת על מצחו עד סוף ימיו.^א

בבחרותו, נשלח על ידי אביו, אל העיר הגדולה 'לבוב', לצקת מים על ידי הגאונים רבי יצחק אהרן עטינגא^ב, ורבי יעקב ווידנפלד מרומלוב.^ג

מיד כשהגיע ל'לבוב' התחבב על ידי רבותיו, וזכה להערצה מופלגת, כששניהם מתנבאים בסגנון אחר, כי עתיד גדול לפניו, אכן, עוד בחיותו כבר שיכסר, קיבל 'סמיכת חכמים' מהגאון רבי יצחק אהרן עטינגא מ'לבוב', אשר בתואר "גאון" כינהו, כאחד מגדולי דורו.^ד

^א משפחת שפרן הייתה משפחת רבנים מובהקת בגליציה. אחד מאחיו של הרב"ז היה הגאון הרב יצחק שפרן זצ"ל אבד"ק "הוסיאטין" [תשובה אליו בשו"ת הרב"ז ח"א סימן ל"ד]. אח אחר היה רבה של "פומראן" עצמה, ושאר בשר אחרים רבנים בערים נוספות בגליציה.

^ב בשו"ת שכתב, הביא רבינו מידי פעם דברים שחידש בילדותו. לדוגמא, בחלק אורח חיים סימן נד הערה ב, הביא קושייה עצומה שהקשה בילדותו בגיל שנים עשרה, רבינו מוסיף ומפלפל בה, ובסיום דבריו נשאר בצריך עיון גדול, עוד הביא במקום אחר ביאור שהתחדש לו בצעירותו בתיקוני זוהר, וכך בכר"כ מקומות.

^ג בנו של רבינו מוסיף, "אכן, שקידתו הייתה רבה ונשארה בעוצמתה עד סוף ימיו. בקיאותו הרבה עלתה לו ברוב עמל ויגיעה. אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה. כל התורה הייתה גלויה לפניו, מפני שמימי לא הפסיק מלימודו, ממש לא הלך ארבע אמות בלא תורה".

^ד מבנו בהקדמתו לשו"ת הרב"ז, תשנ"ז. בנו מספר שאת המעשה שמע מאביו בעצמו, כשנשאל לפרש הצלקת שהייתה לו על מצחו. יש לציין, כי בתמונתו של רבינו שהשתמרה ביד נכדיו, נראית בבירור צלקת על המצח בצד ימין, ומסתבר שעליה סיפר רבינו את הסיפור הנ"ל. בנו של רבינו מוסיף, "אבי לא הרבה דברים על שנות ילדותו וימי נעוריו, בכלל היו דבריו על עצמו מעטים. "הזמן יקר ביותר", היה אומר, "וכלול קודש לתורה ותעודה".

^ה הגאון רבי יצחק אהרן עטינגא מ'לבוב', בנו של רבי מרדכי אטינגא בעל ה"מפרשי הים", ונכדו של רבי יצחק עטינגא הראשון, מגדולי התלמידים חכמים שבדורו, היה אב"ד בעיר לבוב, לשם התקבצו אליו תלמידים מכל קצוות פולין, העמיד תלמידים הרבה, נפטר בשנת תרנ"א, ומנוחתו כבוד בעיר 'לבוב'.

^ו הגאון רבי יעקב ווידנפלד מרומלוב, מגאוני דורו, נפגש עם בעל ה'מנחת חינוך' בעיר טרניאפול, שם הראה את כוחו הגדול בחריפות ובקיאות, העמיד תלמידים גדולים, ביניהם רבינו, והגאון רבי מאיר אריק, ועוד.

^ז בנו של רבינו מוסיף, "ואמנם כבר מנעוריו, הטעימו גדולי ההוראה שבדור, כרבי יצחק עטינגא מ'לבוב', שסמך ידו עליו, כי החריפות השנונה בה